

УДК: 351.813

DOI: <https://doi.org/10.32366/2709-9261-2021-2-2-94-99>

**Пилипенко Євгенія Олексіївна**,  
кандидат юридичних наук  
(*Донецький державний університет  
внутрішніх справ, м. Кривий Ріг*)  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4044-5421>

---

## **ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ НА ВОДІ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСПОРТНОЇ БЕЗПЕКИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

---

Статтю присвячено дослідженню окремих аспектів діяльності підрозділів поліції на воді у сфері забезпечення транспортної безпеки шляхом попередження, припинення та реагування на адміністративні правопорушення, учинені судноводіями. Охарактеризовано повноваження поліції на воді відповідно до вимог Закону України «Про Національну поліцію», а також Кодексу України про адміністративні правопорушення. На основі аналізу законодавства, що регламентує діяльність підрозділів поліції на воді, надано пропозиції щодо усунення певних прогалин та недоліків у законодавстві, зокрема стосовно можливості оперативного реагування поліцейськими на адміністративні правопорушення, учинені на воді.

**Ключові слова:** транспортна безпека; підрозділи поліції на воді; правопорушення; адміністративна відповідальність.

**Постановка проблеми.** У 2015 році в Україні було створено Національну поліцію як центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, а також підтримання публічної безпеки та порядку.

Для попередження, виявлення та припинення правопорушень, які вчиняються на морському чи річковому транспортному засобі або з використанням таких транспортних засобів, у 2017 році у складі територіальних органів Національної поліції України (далі – НП України) були утворені підрозділи поліції на воді, діяльність яких організовується та координується Управлінням авіації та поліції на воді [1].

Функції та повноваження підрозділів поліції на воді повною мірою спрямовані на забезпечення публічної безпеки та порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства та держави, протидії злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [2].

До того ж належне виконання покладених на підрозділи поліції на воді обов'язків стосовно попередження, припинення та протидії порушень закону залежить від законодавчого закріплення повноважень щодо реагування на правопорушення та притягнення винної особи до відповідальності.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідженню питання діяльності поліцейських підрозділів та аналізу нормативно-правових актів, що її регулюють, приділяли увагу такі науковці, як В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, О. Є. Безсмертний, І. П. Голосніченко, Є. В. Додін, М. І. Єропкін, А. П. Ключніченко, А. Т. Козюк, О. Ю. Салманова, В. К. Шкарупа та інші. Однак і дотепер залишається

низка проблемних питань щодо регламентації діяльності підрозділів поліції на воді у сфері забезпечення транспортної безпеки шляхом попередження та припинення правопорушень, а також притягнення винної особи до адміністративної відповідальності.

**Мета статті:** проаналізувати діяльність підрозділів поліції на воді у сфері забезпечення транспортної безпеки, окреслити проблемні питання щодо реагування на правопорушення, які вчиняються на морському чи річковому транспорті, а також на основі аналізу чинного законодавства України запропонувати дієві шляхи щодо їх вирішення.

**Виклад основного матеріалу.** В Україні на сьогодні функціонують 11 підрозділів поліції на воді (із загальною штатною кількістю 205 одиниць), які здійснюють службову діяльність в 11 регіонах нашої держави (у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Київській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Херсонській, Черкаській, Чернігівській областях та м. Києві) щодо попередження, виявлення на припинення правопорушень, які вчиняються на морському та річковому транспорті або з використанням морських чи річкових суден. Лише впродовж 2020 року співробітниками територіальних підрозділів поліції на воді НП України здійснено понад 4000 патрулювань водних об'єктів, під час яких задокументовано 5,3 тис. адміністративних правопорушень, серед яких 135 протоколів про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 5 ст. 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) (керування річковими, морськими, малими, спортивними суднами або водними мотоциклами особами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, а так само передача керування судном особі, яка перебуває в стані такого сп'яніння чи під впливом таких лікарських препаратів, а також відмова осіб, які керують річковими, морськими, малими, спортивними суднами або водними мотоциклами, від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції) [1].

Ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» надає повноваження поліцейським підрозділам щодо здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень, виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень; здійснення своєчасного реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події; здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень у межах визначеної підслідності; розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або пропалих безвісти; життя заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях; здійснення супроводження транспортних засобів тощо [2].

Згідно зі ст. 32 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейський може здійснити перевірку документів особи в разі, якщо зовнішні ознаки особи чи транспортного засобу або дії особи дають достатні підстави вважати, що особа причетна до вчинення правопорушення, транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом учинення правопорушення [2].

Відповідно до Правил судноплавства на внутрішніх водних шляхах України, затверджених наказом Міністерства транспорту України від 16.02.2004 р. № 91, судно повинно мати такі основні судові документи: свідоцтво про право плавання (судновий патент); свідоцтво про право власності на судно; свідоцтво про придатність до плавання; класифікаційне свідоцтво та інші свідоцтва класифікаційного товариства стосовно класу; свідоцтво про мінімальний склад екіпажу; пожежно-контрольний формуляр; суднова роль (список осіб судового екіпажу); судовий журнал (вахтовий журнал, єдиний вахтовий журнал); машинний журнал (для суден з механічним двигуном); санітарний журнал; судове санітарне свідоцтво; єдину книгу оглядів суден; дозвіл на право користування судовою радіостанцією; пасажирське свідоцтво (для пасажирських суден); мірильне свідоцтво (тільки для суден, призначених для перевезення вантажів). Малим суднам достатньо мати судовий білет, свідоцтво про придатність судна до плавання. Безекіпажному судну достатньо мати свідоцтво про право плавання, свідоцтво про право власності на судно, свідоцтво про придатність до плавання, класифікаційне свідоцтво та інші свідоцтва класифікаційного товариства стосовно класу [3].

Однак, незважаючи на те, що співробітники підрозділів поліції на воді наділені повноваженнями щодо перевірки документів, згідно зі ст. 255 КУпАП протоколи про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 4 ст. 116 КУпАП (керування річковим або маломірним судном особою, яка не має права керування цим судном, або передача керування таким судном особі, яка не має права керування), мають право складати посадові особи центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському та річковому транспорті [4].

Подібна ситуація щодо розбіжностей між повноваженнями та заходами реагування на правопорушення з боку поліції на воді також існує під час реагування на керування річковими, морськими, малими, спортивними суднами або водними мотоциклами особами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції (ч. 5 ст. 130 КУпАП).

Відповідно до вимог ст. 255 КУпАП органи НП України мають право складати адміністративні матеріали за правопорушення, передбачені ч. 5 ст. 130 КУпАП [4]. Вимога до судноводія щодо заборони керування судном у стані втоми чи сп'яніння закріплена в пункті 1.2.6. Правил судноплавства на внутрішніх водних шляхах України, затверджених наказом Міністерства транспорту України від 16.02.2004 р. № 91 [3].

Водночас відповідно до ст. 35 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейський може зупиняти транспортний засіб лише в разі порушення ним Правил дорожнього руху. А це означає, що зупиняти транспортний засіб на воді поліцейський не може, адже судноводій порушує не Правила дорожнього руху, а Правила судноплавства на внутрішніх водних шляхах України. Тобто маємо таку неоднозначну ситуацію, коли скласти протокол про адміністративне правопорушення поліцейський може, а здійснити дії, що передують його складанню – ні.

Поліцейський підрозділу поліції на воді може зупинити судно згідно зі ст. 35 Закону України «Про Національну поліцію» лише у випадках, коли є очевидні ознаки, що свідчать про технічну несправність транспортного засобу; якщо

транспортний засіб перебуває в розшуку; якщо уповноважений орган державної влади прийняв рішення про обмеження чи заборону руху; порушення порядку визначення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв [2].

Також існує проблемна ситуація, коли поліцейський хоча й може зупинити транспортний засіб на воді, проте відреагувати на адміністративне правопорушення шляхом складання протоколу не може, адже не є уповноваженою на те особою.

Зокрема, як уже зазначалося, одним із випадків зупинення транспортного засобу поліцейським є наявність очевидних ознак, що свідчать про технічну несправність транспортного засобу. Але скласти протокол поліцейський не зможе, оскільки відповідно до ст. 255 КУпАП матеріали за керування судноводіями річковими або маломірними суднами, не зареєстрованими у встановленому порядку, або такими, що не пройшли технічного огляду, або не несуть бортових номерів і позначень, або мають несправності, з якими заборонено їх експлуатацію, або переобладнаними без відповідного дозволу, або з порушенням правил завантаження, норм пасажиромісткості, обмежень по району та умовах плавання (ч. 1 ст. 116 КУпАП), можуть складати лише посадові особи центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському та річковому транспорті. Також зазначені особи складають протоколи в разі випуску в плавання маломірних суден, не зареєстрованих у встановленому порядку, або таких, що не пройшли технічного огляду, або мають несправності, з якими заборонено їх експлуатацію, або переобладнаних без відповідного дозволу, або не укомплектованих спорядженням, а також допуск до керування маломірними суднами осіб, які не мають права керування цими суднами (ч. 2 ст. 116-1 КУпАП) [4].

Усі ці випадки свідчать про наявні прогалини в законодавстві, що регламентує діяльність підрозділів поліції на воді у сфері забезпечення транспортної безпеки щодо реагування, попередження та припинення адміністративних правопорушень на суднах.

У зв'язку з цим для вирішення зазначених вище проблемних питань необхідно:

1) внести відповідні зміни до ч. 1 ст. 35 Закону України «Про Національну поліцію» щодо можливості зупинки транспортного засобу не лише у разі порушення водієм правил дорожнього руху, але й інших нормативно-правових актів, що регламентують та закріплюють правила руху іншими видами транспорту. Також необхідно замінити словосполучення «дорожньо-транспортна пригода» на слово «пригода», адже подія, що сталася під час руху транспортного засобу, унаслідок якої загинули або поранені люди чи завдані матеріальні збитки, може трапитися не тільки у разі порушення правил дорожнього руху;

2) внести зміни до п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП у частині надання органам Національної поліції України повноважень щодо складання протоколів про адміністративні правопорушення, передбачені такими статтями КУпАП: 116 «Порушення правил по охороні порядку і безпеки руху на річковому транспорті та маломірних суднах», 166-1 «Порушення правил випуску судна в плавання або допуск до керування судном осіб, які не мають відповідного документа», 166-2 «Порушення правил, що забезпечують безпеку експлуатації суден на внутрішніх водних шляхах», 116-3 «Порушення правил реєстрації торговельних суден»,

117 «Порушення правил користування річковими і маломірними суднами»,  
118 «Порушення правил утримання баз (споруд) для стоянки маломірних суден».

**Висновки.** Проблемні питання діяльності підрозділів поліції на воді у сфері забезпечення транспортної безпеки можна розв'язати шляхом внесення запропонованих вище змін до законодавства України, що регламентує діяльність органів та підрозділів Національної поліції України, а також складання відповідних матеріалів про адміністративні правопорушення, відповідальність за вчинення яких передбачена КУпАП.

**Перспективи подальших розвідок** полягають у більш детальному дослідженні нормативно-правової бази, що регламентує діяльність підрозділів поліції на воді, та наданні пропозицій стосовно усунення можливих прогалин та недоліків, які можуть стати перепорою в поліцейській діяльності щодо реагування, а також виявлення, попередження та припинення протиправних дій.

#### Список використаних джерел

1. Відповідь Управління авіації та поліції на воді Національної поліції України на офіційне звернення Пилипенко Є. О. (лист № 55/34/01-2021 від 26.01.2021).
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII (дата оновлення: 10.06.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#n282> (дата звернення: 26.06.2021).
3. Про затвердження Правил судноплавства на внутрішніх водних шляхах України: наказ Міністерства транспорту України від 16.02.2004 р. № 91 (дата оновлення: 11.09.2018). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0872-04#Text> (дата звернення: 26.06.2021).
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X (дата оновлення: 27.05.2021). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 26.06.2021).

#### References

1. Vidpovid Upravlinnia aviatsii ta politsii na vodi Natsionalnoi politsii Ukrainy na ofitsiine zvernennia Pylypenko Ye. O. [Answer of aviation and police on the water of the National Police of Ukraine for the official appeal Pylypenko E. O.] (lyst № 55/34/01-2021 vid 26.01.2021) [in Ukrainian].
2. Pro Natsionalnu politsiiu : Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 r. № 580-VIII [About the National Police : Law of Ukraine dated 02.07.2015 № 580-VIII] (data onovlennia: 10.06.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#n282> (data zvernennia: 26.06.2021) [in Ukrainian].
3. Pro zatverdzhennia Pravyl sudnoplavstva na vnutrishnikh vodnykh shliakhakh Ukrainy : nakaz Ministerstva transportu Ukrainy vid 16.02.2004 r. № 91 [On Approval of the Rules of Shipping at Internal Water Ways of Ukraine: Order of the Ministry of Transport of Ukraine dated 16.02.2004 № 91] (data onovlennia: 11.09.2018). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0872-04#Text> (data zvernennia: 26.06.2021) [in Ukrainian].
4. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia : Zakon Ukrainy vid 07.12.1984 r. № 8073-Kh [Code of Ukraine on Administrative Offenses : Law of Ukraine dated 07.12.1984 № 8073] (data onovlennia: 27.05.2021). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (data zvernennia: 26.06.2021) [in Ukrainian].

**Pylypenko Evheniia,**

PhD in Law

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4044-5421>

---

#### ACTIVITIES AND POWERS OF POLICE DIVISIONS ON THE WATER TO ENSURE TRANSPORT SAFETY: PROBLEM ISSUES AND WAYS TO SOLVE THEM

---

The article is devoted to the study of certain aspects of the activities and powers of police units on the water in the field of transport safety by preventing, stopping and responding to administrative offenses, committed by drivers. The powers of the police on the water in accordance with the requirements of the Law of Ukraine "On the National Police", as well as the Code of Ukraine on Administrative Offenses are described. In particular, the powers of police units on the water include the implementation of preventive and preventive activities aimed at preventing offenses on sea or river

transport, identifying the causes and conditions that lead to the commission of criminal and administrative offenses; timely response to statements and notifications of criminal, administrative offenses or events; pre-trial investigation of criminal offenses within the defined jurisdiction; search for persons hiding from pre-trial investigation bodies, investigating judge, court or missing persons; taking measures to ensure public safety and order on the streets, squares, parks, squares, stadiums, railway stations, airports, sea and river ports, and other public places; maintenance of vehicles, etc. The functions and powers of water police units are fully aimed at ensuring public safety and order, protection of human rights and freedoms, as well as the interests of society and the state, combating crime, providing, within the limits prescribed by law, personal assistance services, social reasons or due to emergencies need such assistance. However, the quality of police duties on the water to prevent, stop and combat violations of the law depends on the legislative consolidation of powers to respond to offenses and bring the perpetrator to justice. To do this, based on the analysis of legislation governing the activities of police units on the water, provided proposals to current legislation of Ukraine in the field of transport safety on the water, as well as eliminating certain gaps and shortcomings in the legislation on the possibility of prompt and statutory police response committed on the water.

**Key words:** police officers of the police on the water; powers; offenses; administrative liability; shipdriver.

Надіслано до редколегії 29.06.2021  
Рекомендовано до публікації 06.07.2021